

Sygn. akt I ACa 312/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Marta Szerel (spr.)

Sędziowie: SA Romana Górecka

SO (del.) Bernard Chazan

Protokolant: sekretarz sądowy Marta Puskarska

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2016 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w W.

o ustalenie nieistnienia uchwały, ewentualnie o uchylenie uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 5 listopada 2015 r., sygn. akt II C 400/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie trzecim w części w ten sposób, że zasądzoną tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 1717 zł (tysiąc siedemset siedemnaście złotych) obniża do kwoty 532 zł (pięćset trzydzieści dwa złote);

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od M. B. na rzecz Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w W. kwotę 135 zł (sto trzydzieści pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Bernard Chazan Marta Szerel Romana Górecka

Sygn. akt I ACa 312/16

UZASADNIENIE

W pozwie z 9 maja 2012 r. powód M. B. wniósł o ustalenie nieistnienia uchwały nr (...) Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w W. z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie powierzenia zarządu nieruchomością wspólną Spółdzielni Mieszkaniowej (...).

Pozwana Wspólnota Mieszkaniowa wniosła o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem z 20 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo, jednak w pisemnym uzasadnieniu wskazał, że takie rozstrzygnięcie oparte zostało na błędzie rachunkowym, gdyż za uchwałą oddano skutecznie ponad 50% głosów, a nie mniej, jak przyjęto przy wydaniu orzeczenia. Na skutek apelacji pozwanej, wniesionej przez pełnomocnika,

wyrok ten został uchylony a sprawa przekazana Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny stwierdził, że pełnomocnik pozwanej nie był należycie reprezentowany, a ponadto, z uwagi na treść uzasadnienia, wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej.

Następnie pozwana złożyła prawidłowe pełnomocnictwo wraz ze stosowną uchwałą właścicieli (k. 312-313). Powód poparł pozew o ustalenie nieistnienia uchwały, a dodatkowo w piśmie z 11 września 2014 r. wystąpił z żądaniem ewentualnym, wnosząc o uchylenie powyższej uchwały jako niezgodnej z prawem (k. 281).

Wyrokiem z 5 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo o ustalenie nieistnienia uchwały nr (...) oraz oddalił powództwo o uchylenie tej uchwały, a ponadto zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1717 zł złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w budynku przy ul. (...) w W. mieści się siedemnaście lokali mieszkalnych oraz lokal garażowy. 28 marca 2012 r. odbyło się zebranie członków Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w W.. Na zebraniu poddano pod głosowanie uchwałę nr (...) w sprawie powierzenia zarządu nieruchomością wspólną Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z siedzibą w W.. W głosowaniu wzięło udział dziesięciu właścicieli lokali (współwłaściciele lokali). Za przyjęciem uchwały oddali głos właściciele reprezentujący 50,6582% udziałów przy uwzględnieniu głosów związanych z lokalami nr (...), które pozostają przedmiotem wspólności ustawowej małżeńskiej.

W takim stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że rozstrzygnięcie sprawy uzależnione było od oceny, czy oddanie głosu przez jednego ze współwłaścicieli lokali nr (...) było skuteczne. Strony procesu prezentowały w tym zakresie odmienne stanowiska. Powód uznawał, że dla skuteczności głosu wymagane było oddanie głosów przez obydwu współwłaścicieli, czy to w sposób bezpośredni, czy to z wykorzystaniem instytucji pełnomocnictwa. Pozwana wskazywała na możliwość wzięcia udziału w głosowaniu przez jednego z małżonków, gdyż uznawała, że czynność ta mieści się w zakresie uprawnień wynikających z art. 36 § 2 k.r.o. Oceniając skuteczność przedmiotowych głosów przy wykorzystaniu normy wynikającej z art. 37 § 1 k.r.o., zawierającej zamknięty katalog czynności, przy których potrzebna jest zgoda drugiego małżonka, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że analiza wymienionych w tym przepisie czynności nie pozwala na przyporządkowanie głosowania nad przedmiotową uchwałą do którejkolwiek z czynności wymagających – na gruncie obowiązującego prawa – zgody drugiego małżonka. Stąd skuteczne były głosy oddane za uchwałą, przyporządkowane lokalom nr (...), co prowadzi do ustalenia, że za uchwałą głosowała większość wymagana art. 23 ust. 2 ustawy o własności lokali. W tej sytuacji powództwo o ustalenie nieistnienia uchwały nr (...) podlegało oddaleniu.

W związku z rozszerzeniem przez powoda powództwa o żądanie ewentualne zmierzające do uchylenia uchwały Sąd Okręgowy zauważył, że powództwo w tym zakresie zostało wytoczone 11 września 2014 r., a więc niewątpliwie czynność ta nastąpiła po upływie 6 tygodni od dnia podjęcia uchwały. Zatem nie został dotrzymany termin zawity, wynikający z art. 25 ust. 1a ustawy o własności lokali, co oznacza wygaśnięcie prawa do ewentualnego skutecznego zaskarżenia uchwały.

O kosztach procesu Sąd pierwszej instancji rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. W ocenie Sądu, koszty procesu należne pozwanej, które spełniają warunek niezbędności i celowości, to koszty zastępstwa procesowego z tytułu udziału pełnomocnika w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji (1000 zł) i Sądem Apelacyjnym (500 zł) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł). Sąd wskazał przy tym, że pominął przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, gdyż rozporządzenie to zostało wydane na podstawie upoważnienia ustawowego, które nie spełnia warunków wynikających z art. 92 ust. 1 Konstytucji w zakresie ustalenia szczegółowych wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez ustalenie nieistnienia, względnie uchylenie zaskarżonej uchwały i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje w wysokości określonej obowiązującymi przepisami.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie prawa materialnego, tj. art. 37 § 1 i § 4 k.r.o. w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy o własności lokali – poprzez przyjęcie, że ustanowienie zarządu powierzonego nieruchomości (odpłatnego) w formie aktu notarialnego nie wymaga współdziałania obu małżonków, którym prawo własności przysługuje na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej; a także art. 18 ust. 1 ustawy o własności lokali – poprzez przyjęcie, iż dopuszczalne jest zastąpienie umowy w formie aktu notarialnego uchwałą nie wszystkich współwłaścicieli, jedynie protokolowaną przez notariusza, czyli formą ewidentnie odmienną; a ponadto naruszenie przepisu § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych – poprzez zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sprzecznej z urzędową stawką stałą, jak również oderwanej od rzeczywistości, a dodatkowo bezpodstawne zasądzenie kosztów zastępstwa za więcej niż jedną instancję, pomimo, iż dopiero przy drugim rozpoznaniu sprawy w pierwszej instancji pozwana skutecznie ustanowiła pełnomocnika.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona jedynie w części kwestionującej prawidłowość rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu. W pozostałym zakresie jest bezzasadna.

Skarżący nie zgłosił zarzutów dotyczących ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, które stanowiły w całości okoliczności bezsporne, w szczególności w zakresie ilości oddanych głosów za przedmiotową uchwałą. Zatem, stosownie do art. 387 § 2¹ k.p.c., uzasadnienie podlega ograniczeniu do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku i zawartych w apelacji zarzutów.

Powód kwestionował skuteczność głosów oddanych przez jednego małżonka w związku ze współwłasnością łączną dwóch lokali. Zarzut w tym zakresie, dotyczący naruszenia art. 37 § 1 i 4 k.r.o. w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy o własności lokali, okazał się całkowicie niezasadny. Wbrew stanowisku apelacji, brak jest podstaw do uznania, że czynność oddania głosu w przedmiotowej sprawie wymagała zgody drugiego małżonka.

Stosownie do przepisu art. 37 k.r.o., zgoda drugiego małżonka jest potrzebna do dokonania: 1) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia nieruchomości lub użytkowania wieczystego, jak również prowadzącej do oddania nieruchomości do używania lub pobierania z niej pożytków; 2) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia prawa rzeczowego, którego przedmiotem jest budynek lub lokal; 3) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia i wydzierżawienia gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa; 4) darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych (§ 1 przepisu); zaś jednostronna czynność prawna dokonana bez wymaganej zgody drugiego małżonka jest nieważna (§ 4 przepisu).

Słusznie wskazuje apelujący, że przedmiotem uchwały było ustanowienie zarządu powierzonego, którego ustalenie reguluje art. 18 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali. Zatem uchwała nie dotyczyła żadnej z czynności prawnych wymienionych w art. 37 § 1 k.r.o. Powierzenie zarządu, wbrew apelującemu, nie było w szczególności czynnością prowadzącą do obciążenia nieruchomości, nawet w szeroko ujmowanym pojęciu. Jak wskazuje doktryna, obciążenie nieruchomości może być rozumiane ściśle, tzn. jako ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego, lub szeroko – jako każda czynność prowadząca do czasowego wyzbycia się części uprawnień w stosunku do nieruchomości (np. zezwolenie osobie trzeciej na pobieranie pożytków z nieruchomości gruntowej, oddanie nieruchomości lokalowej w najem). Uregulowania zawarte w art. 37 § 1 pkt 1 in fine oraz pkt 3 k.r.o. skłaniają do przyjęcia wąskiego rozumienia określenia „obciążenie”. Odrębnie zostały bowiem wskazane oddanie nieruchomości do używania lub pobierania

pożytków oraz wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego (tak E. Skowrońska-Bocian, Komentarz do art. 37 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, Lex, stan prawny 2014.09.10).

Powyższe oznacza, że słusznie Sąd pierwszej instancji uznał, iż głosy właścicieli lokali nr (...) za zaskarżoną uchwałą nr (...) zostały oddane skutecznie, a zatem przedmiotowa uchwała – wbrew stanowisku skarżącego – uzyskała wymaganą większość. Jest zatem uchwałą istniejącą i brak podstaw od ustalenia jest nieistnienia na podstawie art. 189 k.p.c.

Również zarzut naruszenia art. 18 ust. 1 ustawy o własności lokali, odnoszący się do przyjęcia dopuszczalności zastąpienia umowy w formie aktu notarialnego uchwałą nie wszystkich współwłaścicieli, a jedynie protokołowaną przez notariusza, nie mógł skutkować uwzględnieniem apelacji.

Uchylenie w powyższym zakresie podlegałoby badaniu jedynie w kontekście podstaw uchylenia uchwały, jeżeli stosowne żądanie zostało zgłoszone we właściwym czasie. Zgodnie bowiem z art. 25 ustawy o własności lokali, właściciel lokalu może zaskarżyć uchwałę do sądu z powodu jej niezgodności z przepisami prawa, jednak powództwo w tym zakresie należy wytoczyć w terminie 6 tygodni od dnia podjęcia uchwały. Niewątpliwie w niniejszej sprawie kwestionowana uchwała została podjęta na zebraniu 28 marca 2012 r. W zawitym terminie powód nie wniósł o jej uchylenie, a jedynie o ustalenie jej nieistnienia, co stanowi odrębne i całkowicie odmienne roszczenie, oparte nie na art. 25 ustawy o własności lokali, lecz art. 189 k.p.c. Powództwo zaś o uchylenie uchwały, jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji, zostało wytoczone dopiero 11 września 2014 r., w złożonym tego dnia piśmie (k. 281), a zatem ponad dwa lata po wygaśnięciu uprawnienia, który to fakt w przypadku terminu zawitego sąd uwzględnia z urzędu. Ewentualna nawet nieprawidłowość w powołanym przez apelującego zakresie, wobec spóźnionego zgłoszenia odpowiedniego roszczenia, nie mogła skutkować uchyleniem uchwały. Uchwała bowiem wspólnoty mieszkaniowej, nawet podjęta z naruszeniem przepisów, staje się wiążąca, jeżeli w ciągu sześciu tygodni nie zaskarżono jej w odpowiednim trybie do sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 lutego 2006 r., I CK 336/06, niepubl.).

Zasadny natomiast okazał się zarzut naruszenia przepisów regulujących wysokość przyznanych stronie wygrywającej kosztów procesu.

Jak słusznie podniósł skarżący, podstawę ustalenia w niniejszej sprawie wysokości należnych stronie pozwanej kosztów zastępstwa procesowego przez profesjonalnego pełnomocnika winny stanowić przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 490). Nieuzasadnionym jest wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia stanowisko Sądu pierwszej instancji o pominięciu powyższego aktu prawnego z uwagi na wydanie go na podstawie upoważnienia ustawowego, które nie spełnia warunków wynikających z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Stosownie do art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego radcy prawnego, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony. W konsekwencji, należne wygrywającej stronie pozwanej koszty procesu, które winien był uwzględnić Sąd Okręgowy, objęły łącznie nie sumę 1717 zł, mającą wszelkie cechy dowolności, lecz kwotę 532 zł, na którą złożyły się: koszty zastępstwa procesowego przed sądem pierwszej instancji – w wysokości 180 zł, wynikającej z § 10 ust. 1 pkt 1 (a nie – jak wskazał apelujący – § 11 ust. 1 pkt 1) w zw. z § 5 powołanego wyżej rozporządzenia, a także przed sądem drugiej instancji – w wysokości 135 zł, wynikającej z § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 5 tego rozporządzenia, a ponadto kwota 17 zł stanowiąca wydatek związany z opłatą skarbową od pełnomocnictwa oraz 200 zł tytułem uiszczonej przez pozwaną opłaty od apelacji. Jednocześnie, nie podlegało uwzględnieniu stanowisko skarżącego o braku podstaw do uwzględnienia kosztów zastępstwa procesowego pozwanej przed Sądem drugiej instancji z uwagi na ówczesne nieprawidłowe umocowanie. Na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika pozwanej poprzedni wyrok Sądu pierwszej instancji został uchylony, zatem kosztów w powyższym zakresie nie można uznać za zbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.).

Zważywszy na powyższe, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok jak w punkcie pierwszym sentencji, zaś na podstawie art. 385 k.p.c. – oddalić apelację w pozostałej części.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono zgodnie z art. 100 zdanie drugie k.p.c., biorąc pod rozwagę, że zarzuty powoda okazały się zasadne jedynie w nieznaczej – przy uwzględnieniu zakresu zaskarżenia – części, albowiem dotyczącej wyłącznie rozstrzygnięcia o kosztach zawartego w zaskarżonym wyroku, także w niepełnym zakresie. Wysokość należnych pozwanej kosztów postępowania ustalono zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 5 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., znajdującego zastosowanie w niniejszej sprawie stosownie do § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Bernard Chazan Marta Szerel Romana Górecka